

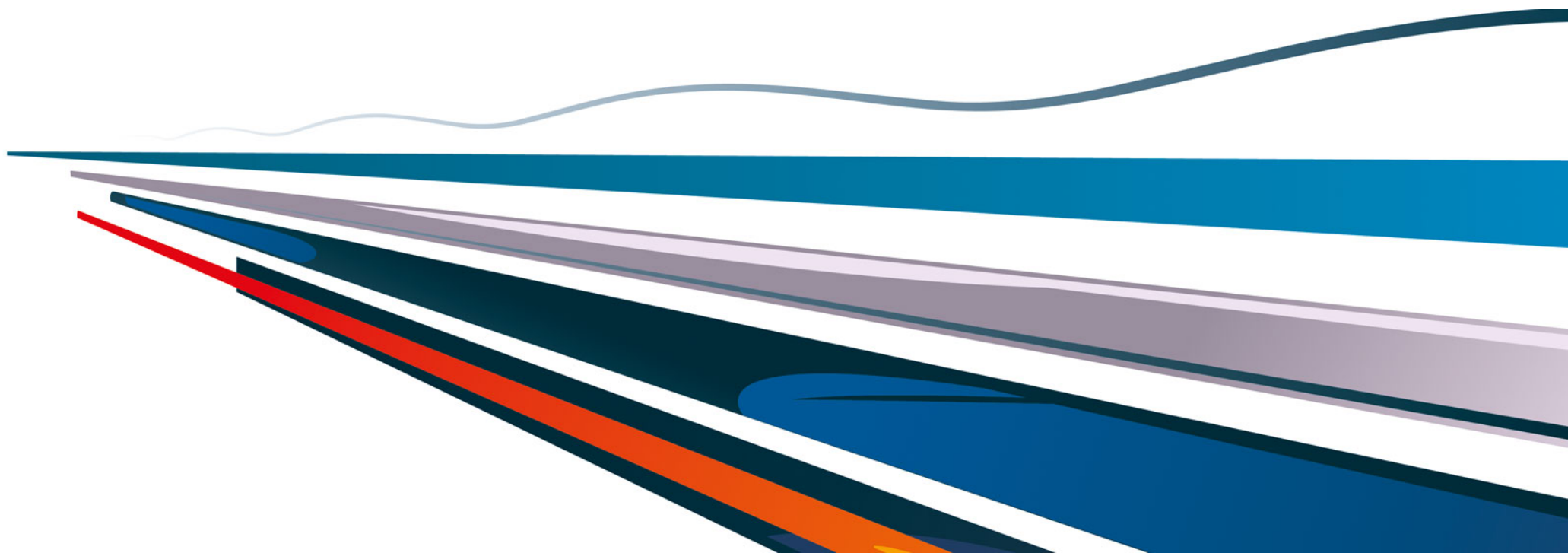

Kommunal- og
moderniseringsdepartementet

Kommuneproposisjonen 2017

Kommunal- og moderniseringsminister Jan Tore Sanner

31. mai 2016

Eldrebolgen rammer distriktene hardest

»Sor-Trøndelag Arbeidsmarked

Norge forgrubbes. Andelen eldre øker dramatisk. Fra 2014 til 2040 vil andelen pensjonister blant den yrkesaktive befolkningen mellom 16 og 67 år øke fra 17 til 27 år.

Statistisk sentralbyrå (SSB) har beregnet at i 2040 vil 56 prosent av innbyggerne i Oslo være pensjonister blant den yrkesaktive del av befolkningen, det vil si de over 67. Deretter følger Rogaland med 55 prosent pensjonister, Rennebu og Holtalen med 54 prosent hver, Alford 52 prosent og i Sjøllingvold vil 50 prosent av den yrkesaktive befolkningen være pensjonister.

Aldersgruppen 0-15 år er ikke tatt med i denne statistikken. Tallene fra Sor-Trøndelag er representative også for Norge som helhet, da Sor-Trøndelag regnes som et Norge i miniatyr.

Hvordan skal utkantkommunene klare å balansere utfordringene når så mange ikke lenger deltar i arbeidslivet. Hvem skal brenne alle som lever på trygd? Vil Nav kunne hjelpe?

Jakter høyere utdanning
Fylkesdirektør Bente Wold Wigum i Nav Sor-Trøndelag svarer:

«Når en kommunal og statlig enhet som jobber med sysselsetting og med å beholde folk i jobb, i møte med kommunene er det ofte et tema hvordan skaffe arbeidskraft, ofte med høyere utdanning – noe det kan være stor utfordring for enkelte i deler av fylket. Nav-kontoret kan bidra med å skaffe arbeidskraft fra

andre deler av landet, og fra utlandet gjennom vårt arbeidsformidlingsnettverk i Europa (Eures-systemet).

«Må vi innstille oss på å jobbe lenger og at færre kan gå av med tidlig pensjon?»

Når det gjelder et lengre yrkesløp, er det jo på tale å heve aldersgrensen. Det ligger allerede forslag inne på å heve den til 72 år.

Innvandrere og flyktninger
«Flere kommuner setter sin lit til økt arbeidsinnvandring?»

«Vi tror at mange kommuner tenker at innvandring, mottak av flyktninger og asylsøkere kan hjelpe behovet for arbeidskraft. Lærene fremover, bedrifter i flere kommuner har valgt å hente arbeidskraft utenfra til kjernevirksomheten sin. I Lilla og Røyva, Midtre Gauldal og Trondheim ser vi stort innslag av slik arbeidskraft. Dette anser vi vil fortsette. Navs oppgave er å håndtere dette, både den kommunale delen av Nav og den statlige.

«Vi tror at mange kommuner tenker at innvandring, mottak av flyktninger og asylsøkere kan hjelpe behovet for arbeidskraft.

Bente Wold Wigum, fylkesdirektør i Nav

«Vi vil forbygge i små kommuner kunne være et argument for større og mer slagkraftige kommuner?»

«Tendensen vi ser i Nav, er at vi må tilby større fagmiljø for å trekke til oss kompetent arbeidskraft. Et argument for å lage større, og dermed færre Nav-kontor, er at fagspesifisiteten ønsker større miljø. Vi ser at vår kjernevirksomhet er avhengig av kompetente fagmiljø for å utvikle stabile tjenester til brukere med stort behov for bistand. Hvordan kommunene tenker i forhold til dette, må rådmennene i kommunene svare på. Men kommunen ved rådmannen og Nav har dette temet ofte til drøfting i partnerskapet.

Lokal arbeidskraft
«Må en større del av den arbeidsføre befolkningen innstille seg på å jobbe i omsorgsyrker, for å kunne ta seg av den stadig eldre befolkningen?»

«Nav vil hele tiden forsøke å fore arbeidsledige og jobbsøker med det er jobb. Mange kommuner har tanker om hvordan de skal få flere over i denne typen yrker og karrierer sitt behov. Det Nav kan bidra med fremover, og til dels gjør vi det i dag også, er å kvalifisere lokal arbeidskraft for slike jobber. I tillegg jobber vi sammen med utdanningsinstitusjonene for å danne oss et bilde av den fremtidige utdannings- og yrkesbehovet.

«Mange mener det er bedre å bli gammel i mindre kommuner enn i større byer, ved at det blir en lettere å få sykehjems plass. Vil det også være utfordring om 25 år?»

«Vi vil tro det er avhengig av tilskudd som de minste kommunene får fremover, og hvor attraktive de klarer å fremstå. Men dette må rådmannen i kommunen svare på, sier fylkesdirektør Bente Wold Wigum i Sor-Trøndelag.

Høy befolkningsvekst
De siste ti årene har befolkningsveksten i Norge vært høy. Veksten var særlig sterk i 2008, 2011 og 2012. Da økte folketallet med over 1,3 prosent årlig. Den høye veksten de senere årene henger sammen med høy innvandring, ikke minst fra de øst-europiske landene som ble EU-medlemmer i 2004 og 2007, viser tall fra SSB.

I flere kommuner er det ventet en nedgang i folketallet på mer enn fem prosent fra 2014 til 2040. Det gjelder blant annet Engerdal, Rendalen og Fjelldal i Hedmark, og Leka i Nord-Trøndelag. Alle de seks landsdelsregionene Trondheim, Oslo, Kristiansund, Stavanger, Bergen og Tromsø får vekst i innbyggertallet fremover. Oslo kommune vil passere 700 000 innbyggere i 2020, Bergen vil passere 300 000 i 2024, og samme år vil Trondheim nå 200 000 innbyggere, viser en av beregningene.

Antall voksne og eldre vil øke mye i løpet av dette hundreåret. Særlig vil veksten bli kraftig i gruppen eldre 70 år eller mer, som er ventet å dobles de neste 30 årene. Dette er en konsekvens av at de store etterkrigsbarnene blir eldre, samtidig som levealderen øker.

OLA HEGVOLD 921 999 687
ola.hegvold@ndstedsosk.no

Setter ny flyktningerekord

FLYKTNINGER OG INTEGRERING. Kommunene har sagt ja rekordmange flyktninger i år – 16.000. De fleste vil bli bosatt siste halvdel av året.

Edvard Grieg-plattformen på Utsira-høyden i Nordsjøen. Illustrasjonsfoto: Håkon Mosvold Larsen / NTB scanpix

Energi #oljesmellen

- Et kraftig negativt sjokk som har truffet økonomien

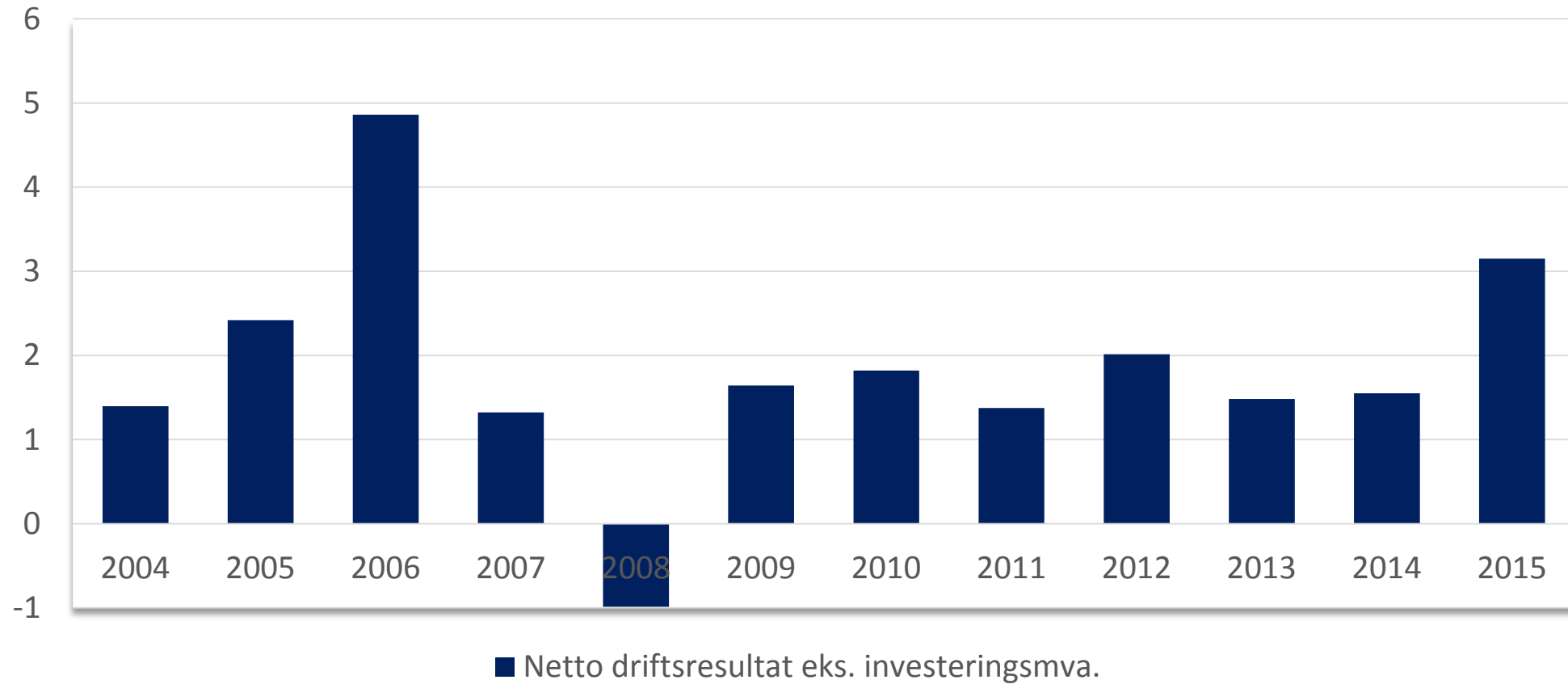
Oljesmellen er langt fra over.

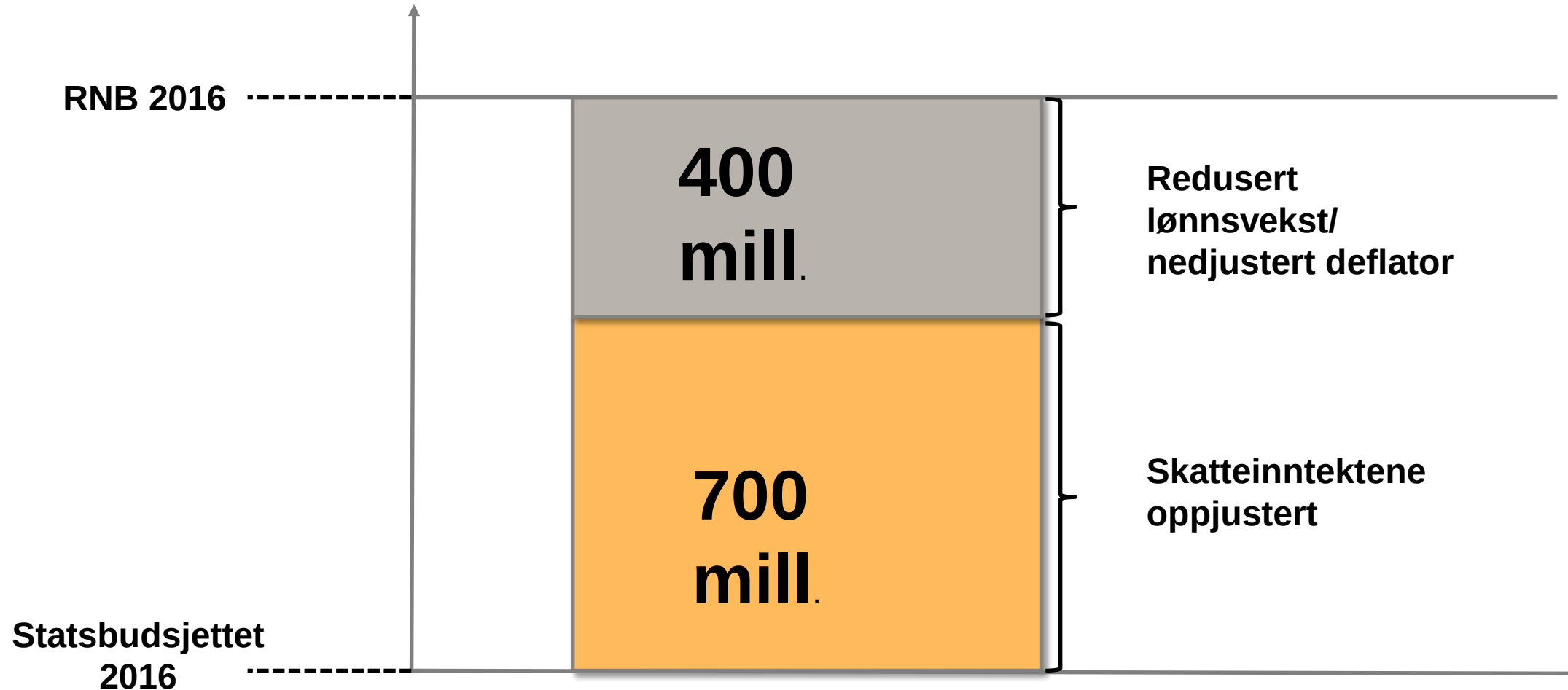
Kommunal- og moderniseringsdepartementet

2015 - beste driftsresultat siden 2006

Prosent av driftsinntektene

RNB 2016: Økt handlingsrom siden statsbudsjettet

Kommunal tiltakspakke Sør- og Vestlandet 2016

- 400 mill. kr til vedlikehold og rehabilitering
- Aktivitet og sysselsetting i privat næringsliv
- Bedre kommunalt vedlikehold
- Enkel og ubyråkratisk fordeling av tilskudd

Kommunal tiltakspakke

Sør- og Vestlandet (RNB 2016)

Kommune/fylke	Arbeidsledighet i pst.	Foreslått tiltakspakke fra RNB.	Tillegg ved en økning på 150 mill. kr	Totalsum tiltakspakke for kommunene
1101 Eigersund	5,5	6 607 000	3 964 000	10 571 000
1102 Sandnes	5,5	33 679 000	20 207 000	53 886 000
1103 Stavanger	5	48 110 000	28 866 000	76 976 000
1106 Haugesund	5,4	15 199 000	9 119 000	24 318 000
1111 Sokndal	4,6	858 000	515 000	1 373 000
1114 Bjerkreim	3,3	110 000	66 000	176 000
1120 Klepp	4,2	3 975 000	2 385 000	6 360 000
1121 Time	3,8	2 481 000	1 489 000	3 970 000
1122 Gjesdal	3,8	1 624 000	974 000	2 598 000
1124 Sola	5,2	10 160 000	6 096 000	16 256 000
1127 Randaberg	4,3	2 375 000	1 425 000	3 800 000
1130 Strand	5,4	5 037 000	3 022 000	8 059 000
1142 Rennesøy	3,5	367 000	220 000	587 000
1145 Bokn	3,2	15 000	9 000	24 000
1149 Karmøy	4	6 760 000	4 056 000	10 816 000
Rogaland		137 357 000	82 413 000	219 770 000

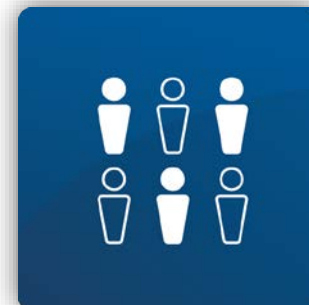
Kommuneopplegget 2017

- Vekst i **frie** inntekter mellom
3¾ og 4,0 mrd. kroner
 - demografi 2,1 mrd. kroner
 - pensjonskostnader 0,85 mrd. kroner
- 0,5 pst. effektivisering tilsvarer
1,2 mrd. kroner til å styrke tjenestene

Resultater innbyggerhøringer

pr. 30. mai

	Ja	Nei
Folke- avstemning	46	108
Innbygger- undersøkelse	99	61
Til sammen	145	169

Tallene må gjengis med forbehold om at det kan være at ikke alle innbyggerundersøkelser er registrert. Kommuner som har hatt både innbyggerundersøkelse og folkeavstemning er inkludert der hvor de har gitt motsatt resultat. Dette gjelder p.t. 18 kommuner. Ved likt resultat er innbyggerundersøkelsen ikke inkludert for å unngå dobbelttelling.

**Utviklingen
i kommunale
helse- og
omsorgstjenester
1964-2015**

Sunnhetslov
Aldershjem (med frivill. org.)
Distriktslege

Lov om helsetjeneste i kommunene
Allmennlegetjeneste
Legevakt
Helsestasjon
Somatiske sykehjem
Hjemmesykepleie
Psykisk utviklingshemmede
Rusomsorg
LAR
Psykisk helse
Fastlegeordning,
Beredskapsansvar
Pasient- og brukerrettigheter
Samhandlingsreformen
Forsterket folkehelseansvar

Kartet viser kommunenes frie inntekter* sammenliknet med landsgjennomsnittet.

Kommunenes frie inntekter varierer

 Under 97 %

 97-100 %

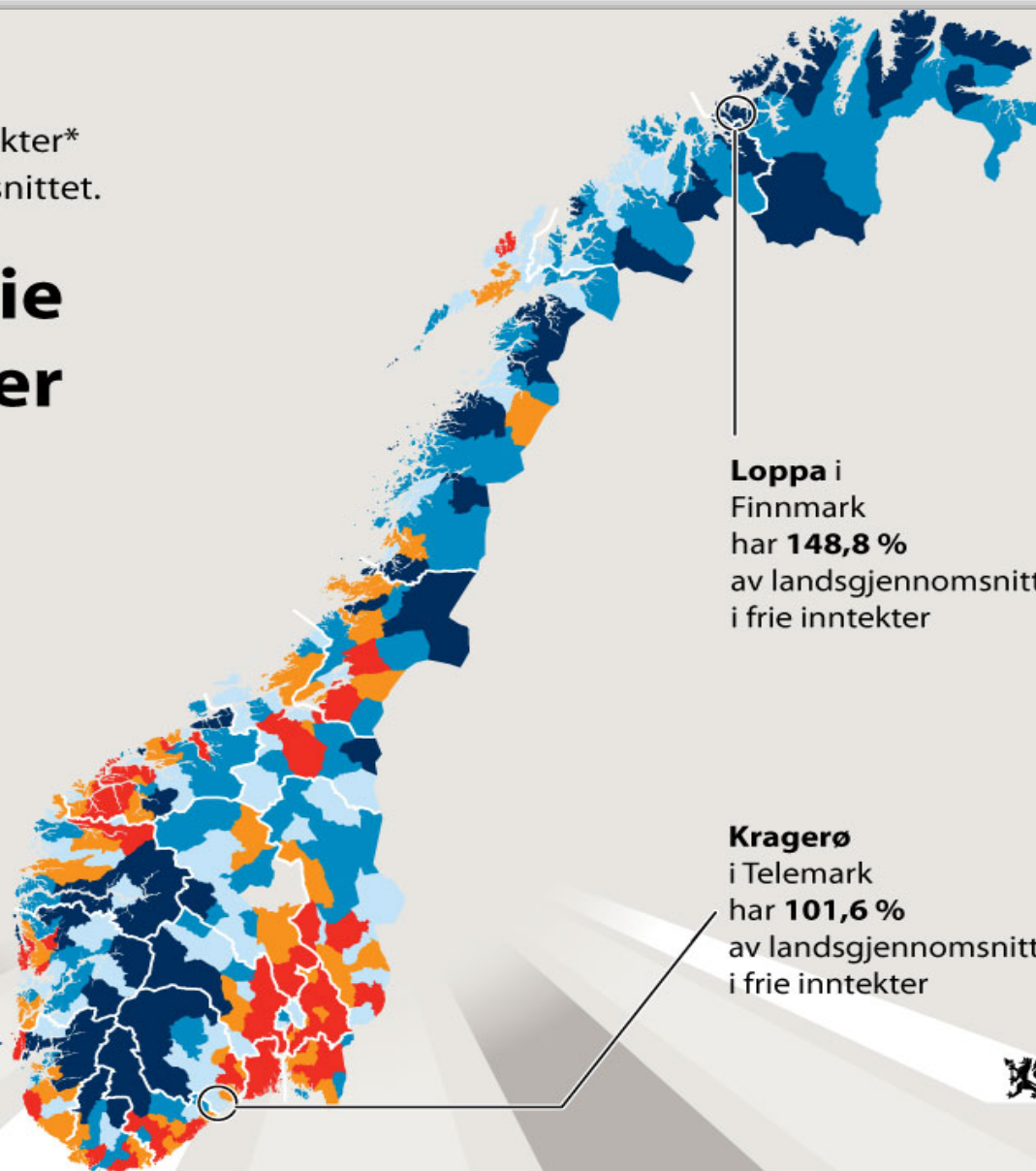
 100-105 %

 105-120 %

 Over 120 %

*korrigert for variasjoner i utgiftsbehov, inkl. eiendomsskatt og konsesjonskraftinntekter.

Frie inntekter er midler kommuner og fylkeskommuner fritt kan disponere uten andre føringar fra staten enn gjeldende lover og regler.

Loppa i Finnmark har **148,8 %** av landsgjennomsnittet i frie inntekter

Kragerø i Telemark har **101,6 %** av landsgjennomsnittet i frie inntekter

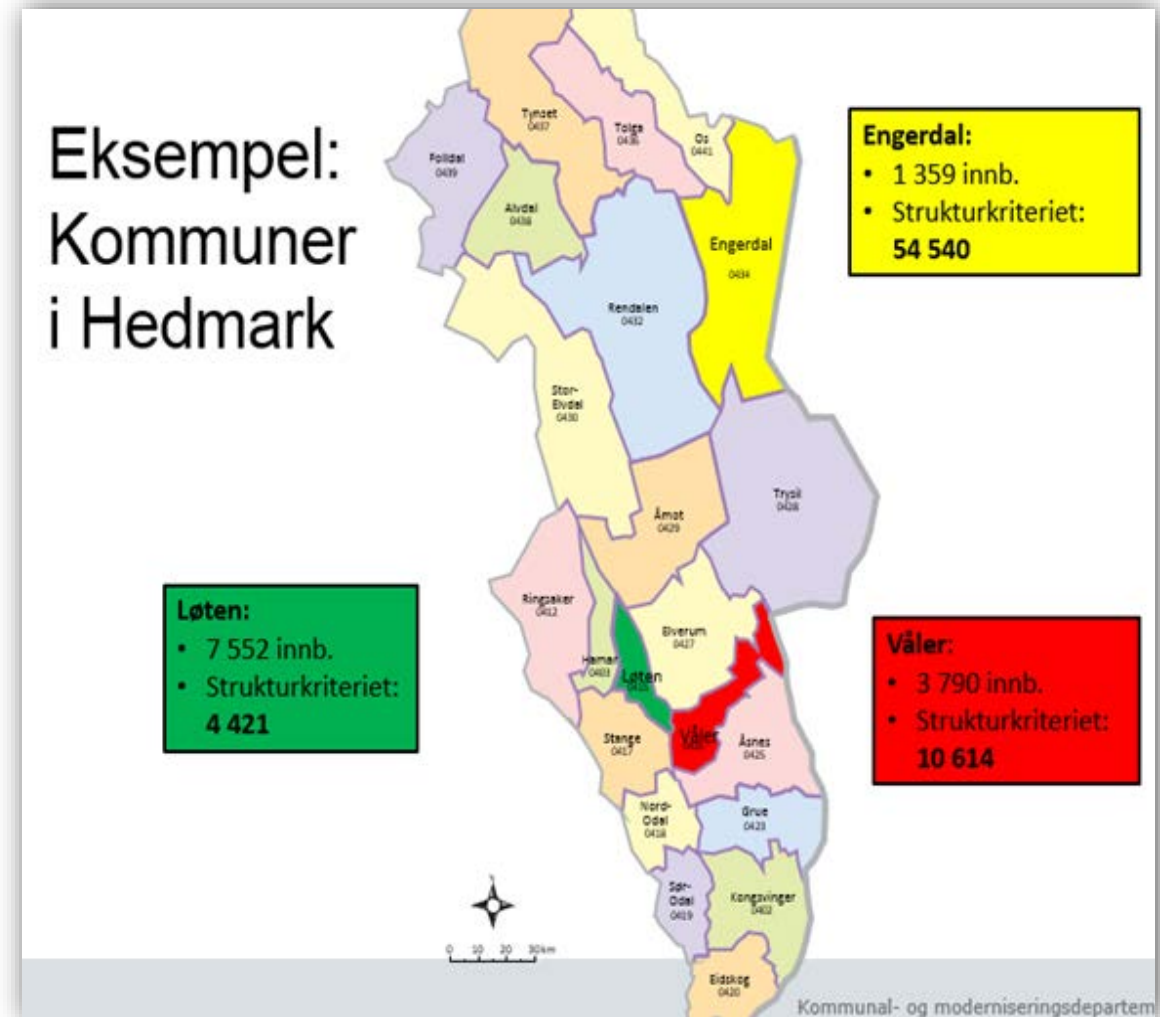

Kommunal- og moderniseringsdepartementet

Basistilskuddet – i hovedsak utgifter til administrasjon

- **I dag:** 13,2 mill. kr - **uansett** størrelse
- Små kommuner får mye per innbygger, store får lite per innbygger
- **I dag:** Kommuner som slår seg sammen taper på sikt tilskuddet

**Sementerer
dagens
struktur**

Basistilskuddet i nytt inntektssystem:

- Alle får 50 prosent basistilskudd, deretter graderes tilskuddet for kommuner i tettbygde strøk
- Kommuner med spredt bebyggelse får fullt basistilskudd (grensen er 25,4 km for å nå 5000 innbyggere)
- Kommuner i tettbygde strøk som velger å være små, kan ikke lenger sende regningen for høye administrasjonskostnader til andre

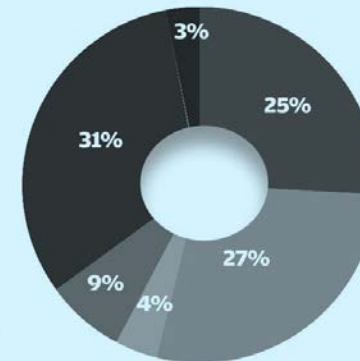
Flertall sier ja til strukturkriterium

Å innføre et strukturkriterium for å skille mellom «frivillig» og «ufrivillig» små kommuner er også noe som får støtte av en relativt stor andel.

Også her er de administrative lederne som har svart, langt mer positive enn ordførerne.

Hjartdal-ordfører Bengt Halv-ard Odden (Ap) er blant dem som reagerer kraftig på denne delen. Han viser til at Hjartdal har vært involvert i fire mulige sammen- slåinger som alle har strandet - ifølge Odden på grunn av de andre kommunene, ikke Hjartdal.

- Hjartdal har tatt initiativ og vært med på prosesser som andre har avsluttet. Vi står nå ufrivillig alene. Dette spiller dessver-

■ Helt enig ■ Litt enig
■ Verken enig eller uenig
■ Litt uenig ■ Helt uenig
■ Vet ikke

- Derfor oppleves det feil når vi kommer i kategorien frivillig små i den nye kommunen, kommenterer hun.

Rådmann i Askøy Eystein Venneslan er også kritisk.

- Jeg synes det er urimelig at vi blir «straffet» for at vi ikke er aktuell for kommunesammenslåing når det i praksis er helt urealistisk. Også veldig negativt at vi ikke får mer hjelp fra regjeringen, svarer han.

Hemne-ordfører Odd Jarle Svanem (Sp) mener kommunen ville blitt senter i en større kommune, og en slagkraftig distriktskommune mellom Kristiansund og Trondheim. «Inntektssystemet torpederer dette», mener

Kommunal Rapport 12. mai 2016

Kostnadsnøkler:
**Statistikk,
ikke politikk**

- Oppdateres i tråd med analyser av hva som forklarer kostnadsforskjeller:
 - ▶ demografi ▶ levekår ▶ bosettingsmønster
- Fortsatt kompensasjon for ekstrakostnader:
 - ▶ avstander ▶ spredt bosettingsmønster
- Ytterligere utredning av kriteriet *psykisk utviklingshemmede*, ellers oppdatering i tråd med høringsutkastet
- Delkostnadsnøkler

Regionalpolitiske tilskudd

- Nord-Norge- og Namdalstilskudd – **videreføres**
- Sør-Norgetilskudd –
mer pr innbygger og mindre pr kommune
- Småkommunetilskudd – **målrettes** mot kommuner med reelle distriktsutfordringer
- **Nytt** tilskudd til kommuner som blir tyngdepunkt i en region
- Vekstkommunetilskudd – videreføres
- Storbytilskudd – vurdere innretning

Veksttilskudd

- Sikre at kommuner med sterk befolkningsvekst kan bygge ut tjenestene i takt med befolkningsutviklingen
- Befolkningsvekst på minimum 1,5 pst. i 2016 - vekstgrensen reduseres til 1,4 pst. i 2017
- 60 kommuner – 420 mill. kr (2016-kroner)

Støtte til kommunesammenslåing

Kommuner som slår seg sammen, beholder fullt basistilskudd **også** frem til sammenslåing

- ✓ Inndelingstilskudd
- ✓ Engangsstøtte
- ✓ Reformstøtte
- ✓ Tilskudd infrastruktur - skal styrkes
- ✓ Nytt tilskudd til kommuner som blir tyngdepunkt i sin region
- ✓ Nye oppgaver

Nordre og Søndre blir ett Land?

Av TROND ERLING ANDERSEN, LANDSBYEN DOKKA 02. mai 2016, kl. 12.00

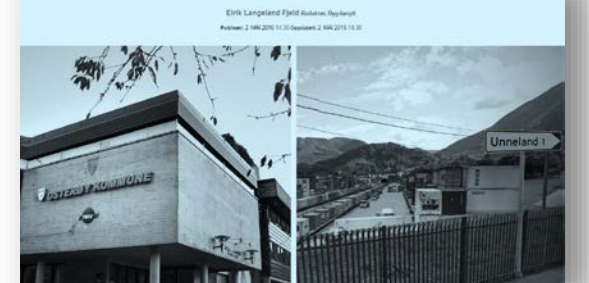
DEL KOMMUNENE Det har gått snaut 170 år (1848) siden Land Herred ble delt i to deler som ble til Nordre og Søndre Land. Disse ble så delt i fire fra 1915 og ble Torpa, DELTA I DEBATTEN Vi oppfordrer leserne til å bidra med sine meninger på nett og i papir.

Skriv ditt leserbrev her

- Tenk 50 år framover

Kommunereform – nå skal Molderegionen tenke minst 50 år

Skjebnevår for Arna og Osterøy

Folk på Bjarkøy etter sammenslåingen med Harstad:

– Det er ingen ting å frykte!

Kommunal Rapport: Kommunebarometeret 2016

- Større kommuner er jevnt over høyere på barometeret enn mindre

Kommuner med lave korrigerte inntekter er høyere enn kommuner med høye korrigerte inntekter

- For grunnskolen: Større kommuner ligger høyere enn mindre

Kommunebarometeret 2016

Vestfold troner på topp

Ingen fylker er i nærheten av Vestfold i årets utgave av Kommunebarometeret. **SOLID ØKONOMISTYRING** er en viktig forklaring, mener fylkesmann Erling Lae.

FAKTA
Gjennomsnittlig plassering i Kommunebarometeret for kommunene i Vestfold

Leder

Inspirerende utvikling

Kommunal Rapport publiserte des foreløpige utgaver av Kommunebarometeret 2016. Noen ganger ser vi, har det vært mye oppmerksomhet om muligheten i å dele erfaringer og lære av hverandre. Oslo har fått kritikk for å komme dårlig ut innen helse, mens Molde og Østfold utbryter seg ut av kommunene på listen. 102 plasser innen helse er nå fylt.

Molde er nå på den foreløpige tabellen. Det er ikke den delen av tabellen jeg er mest interessert i, når tallene som ligger til grunn for barometeret er offentliggjort. Det er mye mer interessant å se på hvem som ligger i toppen, for det er de kommunene det kan være noe å lære av.

Derfor har vi heller ikke vært i Molde, alvoret dette saks, men heller dratt til Langeland, Larvik og kommunene i Numedal. Sit skal vi se ut og i Sandefjord, den beste stor kommunen så langt i års barometeret.

Derfor mener kommunene kommer til å bli et interessant net. Samtidig er det antakelig også slik ordren i Molde sier: At det er godt å ha i kommuner. Samtidig er det for de aller fleste et godt å ha i alle de 425 kommunene vi har. Det er heller ikke det Kommunebarometeret måler. Barometeret gir et bilde av hvordan kommunen ligger an når det kommer til helse. At kommunen er et godt sted å bo, betyr ikke at den som vil bo der ikke kan drille bedre – slik at skattebetalingen får mer igjen for innsatsen.

Derfor er det også veldig bra at Molde-ordrenen tar plasseringen som en utfordring. Hver den kommunen ligger høyt på tabellen, har kommunen samsvarende en del muligheter som kan forbedres. Kan ikke alle, men noen. Ikke er det så vanskelig heller. Slik Åsholm forteller sin egen historie, som den kommunen som ligger på den foreløpige tabellen, er det kanskje en god idé å se på. Det er et godt resultat. Innen langt god deler finner det de fleste økonomiske.

Ulfes kommentar
Ole Petter Pedersen

Mye i kommunesektoren kan forbedres med konkret, hardt arbeid mot et TYDELIG, FELLES MÅL. Det trenger ikke ta lang tid, heller.

Ta bort skylappene!

Etter at Kommunal Rapport publiserte des foreløpige utgaver av Kommunebarometeret 2016, har det vært mye oppmerksomhet om muligheten i å dele erfaringer og lære av hverandre. Oslo har fått kritikk for å komme dårlig ut innen helse, mens Molde og Østfold utbryter seg ut av kommunene på listen. 102 plasser innen helse er nå fylt.

Molde er nå på den foreløpige tabellen. Det er ikke den delen av tabellen jeg er mest interessert i, når tallene som ligger til grunn for barometeret er offentliggjort. Det er mye mer interessant å se på hvem som ligger i toppen, for det er de kommunene det kan være noe å lære av.

Derfor har vi heller ikke vært i Molde, alvoret dette saks, men heller dratt til Langeland, Larvik og kommunene i Numedal. Sit skal vi se ut og i Sandefjord, den beste stor kommunen så langt i års barometeret.

Derfor mener kommunene kommer til å bli et interessant net. Samtidig er det antakelig også slik ordren i Molde sier: At det er godt å ha i kommuner. Samtidig er det for de aller fleste et godt å ha i alle de 425 kommunene vi har. Det er heller ikke det Kommunebarometeret måler. Barometeret gir et bilde av hvordan kommunen ligger an når det kommer til helse. At kommunen er et godt sted å bo, betyr ikke at den som vil bo der ikke kan drille bedre – slik at skattebetalingen får mer igjen for innsatsen.

Derfor er det også veldig bra at Molde-ordrenen tar plasseringen som en utfordring. Hver den kommunen ligger høyt på tabellen, har kommunen samsvarende en del muligheter som kan forbedres. Kan ikke alle, men noen. Ikke er det så vanskelig heller. Slik Åsholm forteller sin egen historie, som den kommunen som ligger på den foreløpige tabellen, er det kanskje en god idé å se på. Det er et godt resultat. Innen langt god deler finner det de fleste økonomiske.

Skylappene er nemlig alle virksomheters ferdige, men det handler om en kommune, en slik et bedrift i et tett marked eller en på i en tilsvarende markedssegment. I en tid der hvor det er tryk på å dele erfaringer og lære av hverandre, er det også mulig å lære fortere enn tidligere. Men det krever et dyktig team og vilje til å spørre seg selv: Hvordan kan vi bli enda bedre – og hvorfor er noen andre faktisk enn oss?

Felles for kommunene som har vært i toppen av Kommunebarometeret over tid, er et stort oppgjør at det er sentrale personer i bedriften som er merket motivert for nettopp å bli bedre. Å stille seg mot andre – og å stille seg mot kommunene tidligere resultater – er en veldig god og praktisk metode.

Å bli bedre handler ikke om at de som ligger nederst på tabellen har dårligere helse eller lavere skattebetalinger. På en tabell må alltid noen være på bunnen, det er en naturlig del av konkurransen. Det er et problem når den tabellen på skydning og ikke tetter at resultatene er bra.

Aktuell

Etter to år med store omstillinger og hard økonomistyring, klatter

Arbeid

Aktivitet

Omstilling

Kommunal- og
moderniseringsdepartementet

Følg meg gjerne på:

@jantoresanner

Fotos: Colourbox

